

CARU COMMV. Torhoutsesteenweg 2A/0502 8400 OOSTENDE
Erkend opleidingsorganisator FSMA

OPLEIDINGEN

FORMATIONS

CONSULTANCY

info@caru-commv.be

<https://www.caru-commv.be>

CARU OVERHEIDSOPDRACHTEN 2025

THEMANUMMER OKTOBER 2025

**TIJDELIJKE MAATSCHAP EN OVERHEIDSOPDRACHTEN :
inschrijving, erkenning, aansprakelijkheid en waarborgen**

PROF RUDI CLAEYS

Ed. 10/2025 VEWA Copyright © 2025

1. INLEIDING

Vooraf in de bouwsector worden onze aanbesteders geconfronteerd met een aantal samenwerkingsverbanden bij de inschrijving van deelnemers.

Heel wat ondernemingen stellen zich kandidaat of dienen een offerte in nadat ze zich vooraf met andere ondernemingen hebben verbonden in het kader van een vereniging zonder rechtspersoonlijkheid, een zogenaamde "tijdelijke vereniging" of maatschap. De Wet Hervorming Ondernemingsrecht van 15 april 2018 heeft hierin het onderscheid handelaar of niet handelaar weggewerkt en spreekt nu zonder onderscheid van een ondernemer.

Het begrip onderneming is breder dan het begrip handelaar en daar waar een maatschap vroeger een burgerlijk doel of een handelsdoel had, is zij nu eenvoudigweg een onderneming geworden, hetgeen diverse nieuwe verplichtingen inhoudt voor de maatschap, zoals de KBO-inschrijving, boekhoudkundige verplichtingen, en de veralgemeende hoofdelijkheid. (1)

Het WVV definieert de maatschap als een overeenkomst waarbij twee of meer personen zich verbinden om hun inbrengen in gemeenschap te brengen, met het oogmerk aan de vennoten een rechtstreeks of onrechtstreeks vermogensvoordeel uit te keren of te bezorgen.

Een maatschap wordt wettelijk vorm gegeven door het WVV, deel 2 (de vennootschappen), boek 4 (de maatschap, de vennootschap onder firma en de commanditaire vennootschap), de artikelen 4:1 tot en met 4:28.

Het WVV definieert de maatschap als volgt:

- “De maatschap is een vennootschap zonder rechtspersoonlijkheid” (artikel 1:5 WVV).

“De maatschap is een overeenkomst waarbij twee of meer personen zich verbinden om hun inbrengen in gemeenschap te brengen, met het oogmerk aan haar vennoten een rechtstreeks of onrechtstreeks vermogensvoordeel uit te keren of te bezorgen” (artikel 4:1 WVV).

De maatschap is dus louter een overeenkomst waarbij minstens twee partijen zich ertoe verbinden om een inbreng te doen, waarbij de inbrengen samen het doelvermogen vormen (zijnde het vermogen dat bestemd is voor de realisatie van een welbepaald doel), met de bedoeling vermogensvoordelen uit te keren aan de vennoten.

Een maatschap heeft een eigen en apart vermogen (dit is het doelvermogen) waarbij elke inbreng van de maten de mede-eigendom wordt van alle vennoten. Vermits de inbreng deel van het doelvermogen wordt, maakt het geen deel meer uit van het persoonlijk vermogen van de maat.

De maatschap kan hierbij twee vormen aannemen:

- Een **geïntegreerde** TM: wanneer de vennoten hun middelen integreren in één organisatie en het werk gezamenlijk uitvoeren.
- Een **niet-geïntegreerde** TM: wanneer elke partner in de TM het werk afzonderlijk doet en er geen gezamenlijk vermogen is.

MAAR Het al dan niet geïntegreerd karakter van de TM verandert niets aan de hoofdelijke aansprakelijkheid van de vennoten.

2. INSCHRIJVINGSPLICHT

Sinds het aangepaste ondernemingsrecht zijn organisaties zonder rechtspersoonlijkheid in principe ondernemingen; ook de vroegere tijdelijke (handels)vennootschap en de tijdelijke maatschap uit het Wetboek Vennootschappen en Verenigingen.

Als onderneming zijn ze onderworpen aan de **inschrijvingsverplichting** in de Kruispuntbank van Ondernemingen.

De vraag die veel aannemingsbedrijven zich stelden, was **wanneer zij een tijdelijke maatschap moesten inschrijven** in de KBO. In het kader van een overheidsopdracht heel concreet:

- bij inschrijving op een opdracht (lees: voor elke opdracht waarop werd ingeschreven), of
- bij aanvang van de uitvoering (lees: enkel voor een opdracht die werkelijk werd gegund).

De eerste aanpak was de meest voorzichtige, maar ook de meest tijdrovende. Volgens artikel III.49 van het Wetboek Economisch Recht (WER) moet de inschrijving gebeuren "*vóór de aanvang van hun activiteiten*" en "*activiteiten*" worden ruim geïnterpreteerd. De tweede aanpak zou heel wat bijkomende administratie besparen, die verloren is als de opdracht niet wordt toegekend.(2)

Deze vraag werd ook gesteld in de Kamercommissie Justitie. Daar antwoordde de toenmalige Minister van Justitie Koen Geens dat de tweede aanpak de juiste is. (3)

(Commissie voor Justitie van woensdag 18 september 2019
n <https://www.dekamer.be/doc/CCRI/pdf/55/ic012.pdf>).

Hij verwees naar de Memorie van Toelichting bij de wet houdende hervorming van ondernemingsrecht en de overweging dat de vennootschap zonder rechtspersoonlijkheid zich moet inschrijven "*indien zij aan het rechtsverkeer deelneemt en rechten en verplichtingen aangaat met derden*" .

De verplichtingen die een tijdelijke maatschap in de offerte op zich neemt tegenover de betrokken overheid, volstaan volgens de minister niet. Hij besluit "*dat de oprichting van*

een tijdelijke, in de zin van kortstondige, maatschap door de aannemers voor de gunning van een bouwproject zonder meer niet volstaat om van een inschrijvingsplicht te spreken." Of met andere woorden: *"De maatschap die enkel een offerte voorbereidt en die automatisch wordt ontbonden indien de opdracht niet aan de maatschap wordt toebedeeld, heeft echter geen inschrijvingsplicht."* dus tijdens de periode voor het klaarmaken en indienen van een offerte, zou dergelijke inschrijvingsplicht nog niet gelden, aldus de Minister. (4)

Daarmee is niet gezegd dat elke tijdelijke handelsvennootschap of maatschap ontsnapt aan de inschrijvingsplicht. Die moet onverkort worden nageleefd *"zodra de betrokken aannemers worden aangesteld als uitvoerder van de werken, zelfs indien de werken nog niet zijn aangevangen."*

Hoewel er over de juridische waarde van dit antwoord zal worden gediscussieerd, is inschrijven op een overheidsopdracht *zonder* voorafgaande KBO-inschrijving volgens de minister dus mogelijk. We raden dan wel aan in het contract of protocol van de tijdelijke maatschap uitdrukkelijk overeen te komen

1. dat het voorwerp van de maatschap *vóór* de gunning beperkt blijft tot het voorbereiden en indienen van de concrete offerte; en
2. dat de maatschap automatisch wordt ontbonden indien zij de opdracht niet gegund krijgt. (5)

3. WETTELIJKE REGELING VIA WVV

Belangrijk is dat het nieuwe Wetboek van Vennootschappen van 2019 de tijdelijke vennootschap afschaft. De maatschap blijft echter wel bestaan. Deze kent gelijkaardige kenmerken als de tijdelijke vennootschap, met name:

- a) afwezigheid van rechtspersoonlijkheid,
- b) onbeperkte aansprakelijkheid vennoten,.

In de praktijk zal men nu dus overstappen naar een tijdelijke maatschap.

Deze maatschap krijgt het karakter van een **tijdelijke maatschap** indien deze vennootschap slechts voor een welbepaald project wordt opgericht. Deze is aan navolgende regels onderhevig: (6)

Overeenkomstig art. 4:14 van het WVV kunnen de schuldeisers wier schuldvordering voortvloeit uit de activiteit van de vennootschap hun verhaal uitoefenen op het volledige vennootschapsvermogen. De vennoten zijn t.a.v. deze schuldeisers persoonlijk en hoofdelijk gehouden met hun eigen vermogen. Het is daarbij niet noodzakelijk dat deze schuldeisers met één of meerdere vennoten in de maatschap hebben gehandeld. Ook de schuldeiser die louter over een buitencontractuele schuldvordering t.a.v. de maatschap beschikt, kan derhalve voortaan uitdrukkelijk elk van de vennoten voor zijn gehele schade aanspreken.

4. IMPLICATIES BIJ OVERHEIDSOPDRACHTEN

In de praktijk hebben deze wijzigingen (van het Wetboek van Vennootschappen enerzijds en van het Wetboek van Economisch Recht anderzijds) de volgende implicaties voor overheidsopdrachten (7)

1. Wanneer enkele ondernemers zich wensen te verenigen met het oog op het indienen van een offerte voor een overheidsopdracht, zullen ze als een “combinatie van ondernemers” een offerte indienen. Het is op dit moment niet nodig om een maatschap op te richten. In dat verband zij eraan herinnerd dat artikel 8 van de wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten bepaalt dat *“[c]ombinaties van ondernemers mogen deelnemen aan overheidsopdrachten. Een aanbesteder kan niet eisen dat zij voor het indienen van een aanvraag tot deelname of een offerte een bepaalde rechtsvorm aannemen”*. Merk ook op dat de aanbesteder op dat moment – noch in het kader van de redactie van zijn gunningsbeslissing –, zoals dat in de praktijk gebruikelijk is, deze combinatie als een tijdelijke vennootschap (voortaan “maatschap”) mag niet kwalificeren. Inderdaad op dat moment gaat het louter om ondernemers die samen een offerte indienen en dus een “combinatie” vormen, en niet om een maatschap.
2. Indien de opdracht wordt gegund aan de combinatie, zal zij zich, overeenkomstig de nieuwe verplichting zoals hierboven vermeld, bij de KBO dienen in te schrijven, voor de aanvang van haar activiteiten; in de meeste gevallen zal dat gebeuren als maatschap.
3. Indien de opdracht niet wordt gegund aan de combinatie en zij wenst een beroep in te dienen tegen de gunningsbeslissing van de opdracht, dan moeten de individuele leden van de combinatie van ondernemers het beroep indienen opdat het, zoals in het verleden, ontvankelijk zou zijn.

De regelgeving op de overheidsopdrachten bepaalt bovendien dat:

- de offerte die door zo’n vereniging wordt ingediend, door elk van de deelnemers moet worden ondertekend;
- de deelnemers in hun gemeenschappelijke offerte moeten aangeven wie van hen de vereniging zal vertegenwoordigen tegenover de aanbestedende overheid;
- de offerte die deze vereniging indient aan dezelfde voorwaarden moet voldoen als een offerte die door één enkele onderneming wordt ingediend, waarbij de aanbestedende overheid altijd mag eisen te mogen beschikken over de verenigingsovereenkomst en over de statuten van de vennootschappen die van de vereniging deel uitmaken.

- de deelnemers hoofdelijk gehouden zijn tot de goede uitvoering van de opdracht.
(8)

De wet op de regeling van de erkenning bepaalt dat, voor de opdrachten van werken, een tijdelijke vereniging werken mag uitvoeren indien één van de vennoten erkend is in de vereiste klasse en categorie.

Let op! Het gebeurt dat een belangrijk onderaannemer van een inschrijver of dat een onderneming die deel uitmaakt van een tijdelijke vereniging zelf aan een gunningsprocedure deelneemt of zich eveneens heeft verbonden als onderaannemer van een concurrent. Tenzij dit in het bijzonder bestek formeel werd verboden, mogen de ingediende offertes daarom niet worden afgewezen. **Deelnemen aan een inschrijving als onderaannemer belet immers niet om zelf een offerte in te dienen.** In voorkomend geval moet de aanbestedende overheid kunnen bewijzen dat er belangenvermenging is geweest.

4. TIJDELIJKE MAATSCHAP EN ERKENNING VAN AANNEMERS

De tijdelijke vereniging moet voldoen dan aan alle onderstaande voorwaarden(9)

1. Minstens een van de leden beschikt over een erkenning of heeft hiervoor de bewijzen ingediend. Die erkenning stemt overeen met de voor die werken vereiste klasse en (onder)categorie. (Artikel 11 van de wet van 20 maart 1991).
2. De andere leden voldoen aan de volgende voorwaarden:
 - Ze hebben de Belgische nationaliteit of behoren tot een andere lidstaat van de Europese Gemeenschap en zijn binnen de Europese Gemeenschap gevestigd. Is het een vennootschap?
 - Dan moet ze opgericht zijn volgens de Belgische wetgeving of volgens die van een andere lidstaat van de Europese Gemeenschap.
 - Haar hoofdbestuur of haar hoofdvestiging ligt binnen de Europese Gemeenschap of ze heeft er haar maatschappelijke zetel, als haar werken daadwerkelijk en duurzaam verband houden met de economie van een lidstaat.
 - Ze zijn ingeschreven in het handels- of beroepsregister volgens de eisen van de wetgeving van de lidstaat waarin ze gevestigd zijn.
 - Ze verkeren niet in een faillissement, liquidatie of hebben geen gerechtelijk akkoord verkregen. Ze verkeren ook niet in een gelijkaardige toestand door een procedure die in een lidstaat van de Europese Gemeenschap van toepassing is.

- Ze zitten niet in een procedure van faillietverklaring, van gerechtelijk akkoord of van een andere soortgelijke procedure die voorkomt in de nationale wetten en regelingen.
- Ze zijn niet, bij een vonnis dat in kracht van gewijsde is gegaan, veroordeeld voor deelname aan een criminele organisatie, omkoping, fraude, terroristisch misdrijf of strafbaar feit in verband met terroristische activiteiten, witwassen van geld of elk ander misdrijf dat door zijn aard de beroepsmoraal van de aannemer aantast.
- De minister heeft ze niet uitgesloten van overheidsopdrachten (gebaseerd op artikel 19, § 3 van de wet van 20 maart 1991 houdende regeling van de erkenning van aannemers van werken).
- Ze voldoen aan hun sociale en fiscale verplichtingen.

Zijn minstens twee leden erkend in dezelfde klasse en categorie of ondercategorie of bewijzen ze aan de voorwaarden voor die erkenning te voldoen? Dan moeten deze leden de vereiste erkenning bezitten om de in de **onmiddellijk hogere klasse** ingedeelde werken van die categorie of ondercategorie uit voeren. (artikel 12 van de wet van 20 maart 1991). Deze bepaling geldt niet als de leden van de tijdelijke vereniging erkend zijn in de laagste klasse.

artikel 11, § 2, van de wet van 20 maart 1991 het volgende voorziet: '

De tijdelijke verenigingen waarvan ten minste twee deelgenoten erkend zijn in dezelfde klasse en categorie of ondercategorie of, overeenkomstig artikel 3, § 1, 2°, bewijzen aan de voorwaarden voor die erkenning te voldoen, worden geacht de vereiste erkenning te bezitten voor de uitvoering van de in de onmiddellijk hogere klasse ingedeelde werken van die categorie of ondercategorie.'

Tot slot is het de aannemer ook toegelaten om bij zijn aanvraag tot deelneming of bij zijn offerte de nodige bewijsstukken te voegen waaruit blijkt dat hij voldoet aan de voorwaarden om erkend te zijn ;;;

. In dat geval wordt het dossier overgemaakt aan de erkenningscommissie die hierover een advies formuleert, alsook aan de gewestregering die ' op vraag van de aanbestedende overheid en na advies van de erkenningscommissie ' beslist of aan de erkenningsvoorwaarden al dan niet is voldaan...

. De aannemer die van deze mogelijkheid gebruik wil maken, moet er over waken om de aanbestedende overheid een volledig dossier over te maken ... (10)

5. GEWIJZIGDE BEPALINGEN INZAKE HOOFDELIJKE AANSPRAKELIJKHEID

Oude Burgerlijk Wetboek

In het geval van de tijdelijke maatschap, berust de hoofdelijke aansprakelijkheid nog volledig op het burgerlijk wetboek dat inderdaad voorziet in art. 1863:

« De vennoten zijn, ten opzichte van de schuldeiser met wie zij' hebben gehandeld, ieder voor een gelijk bedrag en aandeel verbonden, al is het aandeel in de vennootschap van een van hen ook kleiner, indien de akte de verplichting van deze vennoot niet uitdrukkelijk beperkt heeft naar evenredigheid van dat aandeel.»

Vennoten van een tijdelijke maatschap die niet persoonlijk met de derde hebben gehandeld, kunnen derhalve maar rechtsgeldig aangesproken worden door deze laatste voor zover de contracterende vennoot gehandeld heeft in naam van de vennootschap en binnen zijn vertegenwoordigingsbevoegdheid.

Gewijzigde bepalingen in het Zesde Boek van het Nieuw BWB

Art. 6.6 Beginsel: Eenieder is aansprakelijk voor de schade die hij door zijn fout aan een ander veroorzaakt.

Art. 6.15 Aansprakelijkheid van de aansteller: De aansteller is foutloos aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door zijn aangestelde tijdens en naar aanleiding van de uitoefening van zijn functie, als gevolg van zijn fout of een ander tot aansprakelijkheid leidende feit.

De aansteller is de persoon die voor eigen rekening in feite gezag en toezicht op het gedrag van een ander kan uitoefenen.

Art. 6.16 Aansprakelijkheid van rechtspersonen voor leden van bestuursorganen of voor vertegenwoordigers van de openbare macht: § 1. De rechtspersoon is foutloos aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door de persoon die een niet- ondergeschikte bestuursfunctie uitoefent, onder dezelfde voorwaarden als de aansteller aansprakelijk is voor zijn aangestelde.

Art. 6.19 Noodzakelijke voorwaarde

§ 1. Een feit is oorzaak van de schade indien het een noodzakelijke voorwaarde is voor deze laatste. Dit is het geval wanneer de schade zich zonder dit feit niet zou hebben voorgedaan onder de concrete omstandigheden van het schadegeval.

Indien een tot aansprakelijkheid leidende feit geen noodzakelijke voorwaarde is voor de schade om de enkele reden dat een of meer andere feiten, afzonderlijk of samen, een voldoende voorwaarde zijn voor de schade, is het echter ook een oorzaak.

§ 2. Er is evenwel geen aansprakelijkheid indien het verband tussen het tot aansprakelijkheid leidende feit en de schade dermate verwijderd is dat het kennelijk onredelijk zou zijn de schade toe te rekenen aan de persoon die wordt aangesproken.

Art. 6.20 Aansprakelijkheid in solidum

§ 1. Meerdere personen die aansprakelijk zijn voor onderscheiden tot aansprakelijkheid leidende feiten die oorzaak zijn van eenzelfde schade, zijn in solidum aansprakelijk voor deze schade, overeenkomstig artikel 5.168.

§ 2. Meerdere personen die aansprakelijk zijn voor eenzelfde tot aansprakelijkheid leidende feit zijn in solidum aansprakelijk voor de door dit feit veroorzaakte schade.

Wie een andere persoon aanzet om een fout te begaan of hem met dit doel helpt, is met deze persoon in solidum aansprakelijk voor de door deze fout veroorzaakte schade.

Art. 6.25 Basisregel

§ 1. Schade bestaat uit de economische en niet- economische weerslag van de aantasting van een juridisch beschermd belang.

§ 2. Schade die bestaat in het verlies van een voordeel dat zijn oorsprong vindt in een onrechtmatige gebeurtenis of activiteit die aan de benadeelde kan worden aangerekend, leidt niet tot schadeloosstelling.

Art. 6.26 Aantasting van een persoonlijk of collectief belang

§ 1. Schade leidt enkel tot schadeloosstelling indien zij het gevolg is van de aantasting van een persoonlijk belang.

§ 2. Schade die het gevolg is van de aantasting van collectieve belangen leidt tot schadeloosstelling in de gevallen en onder de voorwaarden bepaald bij de wet.

Art. 6.27 Zekere schade

Enkel zekere schade leidt tot schadeloosstelling.

Toekomstige schade leidt tot schadeloosstelling indien zij het zekere gevolg is van de actuele aantasting van een juridisch beschermd belang.

De nieuwe omschrijving van de foutloze aansprakelijkheid

Art. 3.101 Burenhinder

§ 1. Naburige eigenaars hebben elk een recht op het gebruik en genot van hun onroerend goed. Bij de uitoefening van hun gebruik en genot eerbiedigen ze het geschapen evenwicht door geen hinder op te leggen aan de nabuur die de normale ongemakken uit de nabuurschap overtreft en hem toerekenbaar is. Om de bovenmatigheid van de hinder te beoordelen, is rekening te houden met alle omstandigheden van het geval, zoals het tijdstip, de frequentie en de intensiteit van de hinder, de eerst ingebruikneming of de publieke bestemming van het onroerend goed van waaruit de hinder wordt veroorzaakt.

§2. Degene die het vermelde evenwicht schendt, is gehouden dit te herstellen. De rechter oordeelt welke van volgende maatregelen passend zijn om het evenwicht te herstellen:

- een vergoeding in geld die de bovenmatige hinder compenseert;
- de vergoeding van de kosten verbonden aan compenserende maatregelen op het gehinderde onroerend goed om de last tot het normale niveau te verminderen;

voor zover dit op zich geen nieuw onevenwicht doet ontstaan en een normaal gebruik en genot van het onroerend goed hierdoor niet wordt uitgesloten, het bevel de handeling die het evenwicht verstoort te staken of op het hinderende onroerend goed maatregelen te nemen die de bovenmatige hinder verminderen tot het normale niveau

Het aangepaste vennootschapsrecht

Artikel 4.14 WVV stelt dat de schuldeisers wiens schuldvordering voortvloeit uit de activiteit van de vennootschap verhaal kunnen uitoefenen op het volledige vennootschapsvermogen en dat de vennoten ten aanzien van deze schuldeisers persoonlijk en hoofdelijk gehouden zijn met hun eigen vermogen.

De hoofdelijkheid voor schulden van de maatschap geldt bijgevolg als uitgangspunt voor elke maatschap waar dit vroeger enkel gold voor de commerciële maatschappen.

Interessant is wel dat er nieuwe argumenten worden aangereikt die de conclusie schragen dat van deze hoofdelijkheid kan worden afgeweken, indien de derde-medcontractant hiermee akkoord gaat.

In het kader van een openbare aanbesteding wordt dit wellicht niet mogelijk, maar in een privaatrechtelijke context kan in het contract worden voorzien dat de maten niet hoofdelijk gehouden zullen zijn.

Een stap verder is dan de vraag of in de statuten kan worden voorzien dat de zaakvoerder geen overeenkomsten mag sluiten die tot de hoofdelijke aansprakelijkheid van de vennoten leiden. Een complexer vraagstuk waarvoor menig rechtsleer teruggrijpt naar de vertegenwoordigingsregels in het Oud Burgerlijk Wetboek (artikel 1998), dat stelt dat beperkingen aan de beslissings- en vertegenwoordigingsbevoegdheid van de zaakvoerder tegenwerpelijk zijn aan derden.

Het is nog onduidelijk hoe die burgerlijke principes en reflecties stand houden wanneer de WHO net het burgerlijk karakter van vennootschappen heeft ongedaan gemaakt...

HOOFDELIJKE AANSPRAKELIJKHEID IN EEN TM VOOR "EIGEN" ONDERAANNEMERS

Een vennoot in een niet-geïntegreerde tijdelijke maatschap is volgens de klassieke opvatting enkel aansprakelijk tegenover onderaannemers met wie hij zelf gecontracteerd heeft. De bouwkamer van de ondernemingsrechtbank Antwerpen, afdeling Antwerpen, stelde een vennoot recent hoofdelijk aansprakelijk voor de vordering van een onderaannemer van de andere vennoot. Dit is geen unicum, maar voor het eerst steunde dit soort veroordeling op de ruime formulering van artikel 4:14 WVV.

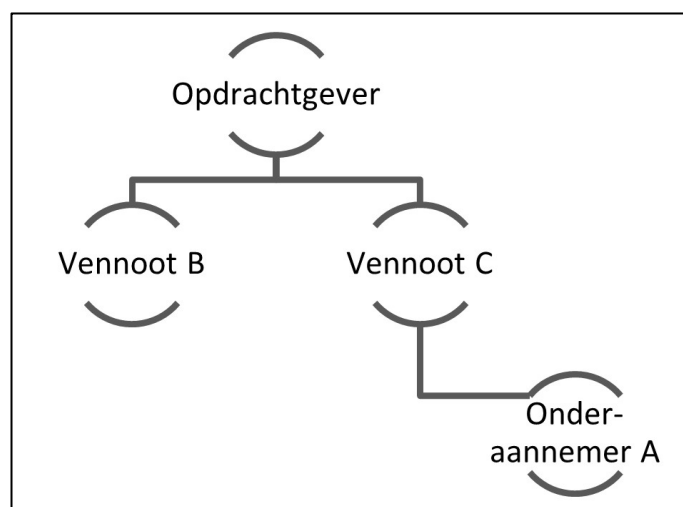
CONTRACTUELE BEPERKINGEN VANDE HOOFDELIJKE AANSPRAKELIJKHEID

Er zijn weinig grote werven in België waar geen tijdelijke maatschap ("TMactief is. Vooral voor overheidsopdrachten is dit een veelvoorkomende rechtsfiguur om expertise samen te brengen en om risico's te delen (en te verdelen). De verdeling van contractuele aansprakelijkheden in een TM is daarbij een aandachtspunt. De vennoten in een TM zijn op basis van het vennootschapsrecht namelijk hoofdelijk aansprakelijk voor de "vennootschapsschulden".

Tot voor enkele jaren leek het een uitgemaakte zaak wat die "vennootschapsschulden" waren. Op basis van de algemene regels van het verbintenissenrecht, kan er maar sprake zijn van hoofdelijke aansprakelijkheid als de vennoten samen (rechtstreeks of via een gezamenlijke lasthebber) een schuld waren aangegaan "voor de TM". Met andere woorden: één vennoot kon slechts een schuld contracteren waarvoor een andere vennoot hoofdelijk aansprakelijk kon worden gesteld, mits een volmacht van die andere vennoot (bv. als zaakvoerder in de TM of via een bijzonder mandaat).

Vooraf voor een "niet-geïntegreerde" TM is dat één van de juridische fundamenteën: partijen willen het gezamenlijke ondernemingsrisico zo veel als mogelijk beperken en nemen daarbij ook het risico voor hun eigen werken, voor hun eigen werknemers en ... voor hun eigen onderaannemers.

- Vanuit het perspectief van een onderaannemer (A) is het een courante praktijk dat hij enkel contracteert met één vennoot (C) van de TM.
- Vanuit het perspectief van de contracterende vennoot (C) ontstaat er een contractuele keten van onderaannemers, leveranciers, ... waarvoor enkel die vennoot de risico's op zich neemt.
- Vanuit het perspectief van de andere vennoot (B) wordt de hoofdelijke aansprakelijkheid uit de TM ingedamd en beperkt tot gezamenlijke schulden ten aanzien van de opdrachtgever.

De dijk die zo rond de hoofdelijke aansprakelijkheid wordt opgetrokken, vertoont in de praktijk wel eens barsten. Vooral in een context waar de contracterende vennoot (C) insolvelabel bleek, zocht de rechtspraak aanknopingspunten om alsnog de andere vennoot (B) te kunnen aanspreken. Op basis van het oude Wetboek van vennootschappen werd dit soms gesteund op de regel dat elke vennoot aansprakelijk is voor de schuld die één van hen contracteert als *"de zaak tot voordeel van de vennootschap gestrekt heeft"*. Als varianten op dat thema werd de aansprakelijkheid ook al aanvaard op grond van *"baattrekking"*, of vanuit een *"vermogensverschuiving zonder oorzaak"*.

Artikel 4:14 WVV zet druk op de dijk

Bij de invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen (WVV) leken deze principes op de helling te worden gezet. Artikel 4:14 WVV bepaalt sindsdien nl. voor alle maatschappen:

De schuldeisers wier schuldvordering voortvloeit uit de activiteit van de vennootschap kunnen verhaal uitoefenen op het volledige vennootschapsvermogen. De vennoten zijn ten aanzien van deze schuldeisers persoonlijk en hoofdelijk gehouden met hun eigen vermogen.

Niet de algemene regels van het verbintenissenrecht, maar *"de activiteit van de vennootschap"* lijkt daarmee het aanknopingspunt te zijn voor hoofdelijke aansprakelijkheid van vennoten in een TM.

In de literatuur werd deze verruimde aansprakelijkheid bekritiseerd. Zo werd terecht geargumenteed dat het geenszins de *bedoeling* is geweest van de wetgever om van de oude principes af te wijken. De meerderheid van de recente vennootschapsliteratuur gaat om die reden nog uit van de *"oude"* (algemene) regels van het verbintenissenrecht om de hoofdelijke aansprakelijkheid van vennoten in een TM af te bakenen. Toch kan moeilijk worden voorbijgegaan aan de tekst van de wet en laten andere auteurs een opening naar vorderingen die anderszins op het conto van de maatschap komen.

Orb. Antwerpen 27 juni 2024 – bres in de dijk

Gelet op de *"creatieve"* oplossingen die de rechtspraak in het verleden hanteerde om de hoofdelijke aansprakelijkheid van vennoten uit te breiden – bij een faillissement van de contracterende vennoot –, was het een kwestie van tijd voor artikel 4:14 WVV werd toegepast op een geschil tussen een TM en een onderaannemer. Het vonnis van de ondernemingsrechtbank is de eerste (gepubliceerde) uitspraak in die zin.

De maatschap in het beoordeelde geschil voerde een overheidsopdracht uit met twee vennoten. Vennoot C, die met de onderaannemer gecontracteerd had, ging failliet.

Vennoot B, die enkel het voorbereidende studiewerk had uitgevoerd en daarvoor een 2%-aandeel in de TM had gekregen, werd aangesproken door onderaannemer A. De ondernemingsrechtbank veroordeelde Vennoot B daarop voor een deel van de schulden die Vennoot C gecontracteerd had, met volgende overwegingen:

"Wat de oorzaak betreft van die schuldvordering die voortvloeit uit de activiteit van de maatschap" bevat de vermelde, duidelijke bepaling van het wetboek van vennootschappen en verenigingen, geen verdere beperking. De hoofdelijke gehoudenheid van vennoten in een maatschap die als hoofdaannemer optrad, geldt ongeacht dat de onderaannemingsovereenkomst van een van de vennoten geen vermelding maakt van het

aangaan van de overeenkomst 'namens' die maatschap, en ongeacht dat de maatschap niet 'geïntegreerd' zou zijn."

"De geuite bezwaren omtrent de vertegenwoordigingsbeperking van een van de vennoten, verhindert in deze zaak niet dat ze beiden hoofdelijk gehouden zijn. De partijen bewijzen de omvang (en beperkingen) van de vertegenwoordigingsbevoegdheden van C (...) niet (...)"

"Belangrijker is de duidelijke wettekst, zoals hoger aangehaald. De wetgever bepaalt daarmee een toerekeningscriterium los van de verbintenisrechtelijke en vennootschapsrechtelijke beginselen van vertegenwoordiging. De wetgever bepaalde dit ondanks kritiek op dergelijk toerekeningscriterium met een hoofdelijkheid bij rechtshandelingen zonder dat er in naam van de maatschap werd gehandeld door alle vennoten of een vertegenwoordigingsbevoegd vennoot of zaakvoerder."

In de verdere beoordeling, knipte de ondernemingsrechtbank de vordering van de onderaannemer op omdat slechts voor een deel van de vordering kon worden aangetoond dat ze effectief "voortvloeide uit de activiteiten" van de TM. Zo werd Vennoot B veroordeeld tot de werken die waren uitgevoerd conform de oorspronkelijke opdracht (waarvoor de TM was opgericht), maar niet voor de meerwerken waarvan de opdrachtgever betwiste dat die gegund waren (en die per hypothese buiten de TM vielen).

Kettingbedingen als zandzakjes?

Hoewel dit nooit een afweging (laat staan: de bedoeling) van de wetgever lijkt te zijn geweest, biedt artikel 4:14 WVV een kapstok voor rechters om onderaannemers te beschermen als de vennoot met wie ze contracteerden in de TM insolvabel blijkt. Bij uitbreiding zouden bijvoorbeeld ook werknemers van één vennoot, hun loon voor werk op de werf van een TM, kunnen proberen verhalen op de andere vennoot.

Tegelijk wijst het vonnis van de ondernemingsrechtbank de weg om dit aansprakelijkheidsrisico terug in te dijken. Het onderschrijft met name de mogelijkheid voor een onderaannemer A om afstand te doen van de hoofdelijke aansprakelijkheid van de andere vennoten. Dergelijke bepaling kan niet in algemene zin worden opgenomen in het maatschapscontract, maar wel in de overeenkomsten met individuele onderaannemers.

Voor een tijdelijke maatschap die ook bij insolventie van één van de vennoten "niet-geïntegreerd" blijft (voor wat betreft het aansprakelijkheidsrisico tegenover onderaannemers), is het aangewezen: (1) dat de onderaannemingsovereenkomst tussen een vennoot en een "eigen" onderaannemer de aansprakelijkheid van de andere vennoot op grond van artikel 4:14 WVV uitdrukkelijk uitsluit; en (2) dat de vennoten zich in de overeenkomst van tijdelijke maatschap uitdrukkelijk verbinden om dat consequent in elke "eigen" onderaannemingsovereenkomst te zullen doen.

Nu de meeste TM-overeenkomsten aangepast zijn aan het nieuwe boek 6 BW, lijkt een nieuwe wijziging zich op te dringen.

RECENTE TOEPASSING IN DE RECHTSPRAAK (10)

Over de hoofdelijke aansprakelijkheid in de maatschap: **Ondernemingsrechtbank Antwerpen, afdeling Antwerpen (14de kamer) 27 juni 2024, TBO 2024, afl. 1, 51 Vennootschapsrecht 09 mei 2025 geschreven door Eline Vercauteren**

De feiten van het geschil dat aan de basis ligt van het vonnis van 27 juni 2024 van de ondernemingsrechtbank Antwerpen, afdeling Antwerpen, spelen zich af in de bouwsector en gaan over de hoofdelijke aansprakelijkheid in de maatschap op grond van artikel 4:14 van Wetboek van vennootschappen en verenigingen (hierna het 'WVV').

In casu hadden twee hoofdaannemers, vennoten X en Y, een tijdelijke maatschap opgericht die een overheidsopdracht uitvoerde voor een bouwheer. Terwijl vennoot X zich uitsluitend met het voorbereidende studiewerk bezighield (en slechts 2% in de maatschap deelde), deed de andere vennoot Y al de rest. In dit kader deed laatstgenoemde beroep op een onderaannemer met wie hij een overeenkomst sloot. De onderaannemer zou ook alleen aan vennoot Y hebben gefactureerd. Vennoot Y ging uiteindelijk failliet, waardoor de onderaannemer onbetaald achterbleef. Om een betaling van zijn facturen te bekomen, richtte de onderaannemer zich tot de andere vennoot X. Met succes, daar de ondernemingsrechtbank zijn vordering heeft toegekend. De ondernemingsrechtbank veroordeelde vennoot X tot betaling van de facturen aan onderaannemer, in zoverre deze betrekking hebben op de activiteit waarvoor de maatschap was opgericht (zijnde de oorspronkelijke opdracht), en niet voor de meerwerken, die aldus niet zouden voortvloeien uit de activiteit van de maatschap. De rechtbank steunt haar oordeel op artikel 4:14 WV, dat stelt dat de schuldeisers wiens schuldvordering voortvloeit uit 'de activiteit van de vennootschap' verhaal kunnen uitoefenen op het volledige vennootschapsvermogen en dat de vennoten ten aanzien van deze schuldeisers persoonlijk en hoofdelijk gehouden zijn met hun eigen vermogen. Het geciteerde tekstdeel of de activiteiten van de maatschap wordt door de rechtbank als een 'autonoom toerekeningscriterium' gebruikt voor de hoofdelijke aansprakelijkheid van de vennoten. De geuite bezwaren van de (veroordeelde) vennoot X omtrent de vertegenwoordigingsbevoegdheid van de vennoten, verhindert volgens de rechtbank niet dat beide vennoten hoofdelijk gehouden zijn. In dit verband verwijst de rechtbank tevens naar 'de duidelijke wettekst' van voornoemd wetsartikel, en stelt dat de wetgever 'daarmee een toerekeningscriterium los van de verbintenisrechtelijke en vennootschapsrechtelijke beginselen van vertegenwoordiging' heeft bepaald. Dit vonnis lijkt niet ononomstreden, aangezien het een belangrijke verandering teweegbrengt in de onderlinge risico-allocatie bij bouwprojecten. Waar voorheen het insolventierisico van een vennoot in een tijdelijke maatschap vaak (deels) bij de onderaannemer(s) van die vennoot lag, verschuift de interpretatie van de rechtbank dit risico naar de andere vennoten van de tijdelijke maatschap.

6. RECHTSPRAAK VAN HET EUROPEES HOF VAN JUSTITIE ⁽¹¹⁾

Tijdelijke Maatschappen in Overheidsopdrachten

Een Tijdelijke Maatschap is een vennootschapsvorm die slechts aan een beperkt aantal dwingende regels is onderworpen. Voor de oprichting van een Tijdelijke Maatschap is een overeenkomst vereist tussen ten minste twee vennoten (ook wel 'maten' genoemd). In de bouwsector wordt de Tijdelijke Maatschap vaak toegepast voor de uitvoering van bouwprojecten.

Het is een samenwerkingsvorm tussen ondernemingen die hen in staat stelt gezamenlijk in te schrijven voor overheidsopdrachten. Deze structuur biedt vooral flexibiliteit voor ondernemers, met name kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's), om samen te concurreren voor grotere opdrachten.

HvJ C-403/23 en C-404/23

Op 26 september 2024 heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie een belangrijk arrest gewezen over tijdelijke maatschappen in de context van overheidsopdrachten. In deze zaak waren twee ondernemingen, Luxone Srl en Sofein SpA, betrokken bij een aanbesteding van Consip SpA, een Italiaanse aanbestedende dienst. De inschrijving werd ingediend door een op te richten tijdelijke maatschap, waarvan beide ondernemingen deel uitmaakten. De inschrijving liep af, waarna **een deel van de ondernemingen hun inschrijving niet verlengde**. Dit leidde tot geschillen over de vraag of de tijdelijke maatschap kon blijven bestaan ondanks het vertrek van bepaalde leden.

Het Hof oordeelde dat de nationale Italiaanse regels, die het wijzigen van de samenstelling van tijdelijke maatschappen verbieden tijdens de looptijd van een aanbesteding, in strijd kunnen zijn met het evenredigheidsbeginsel en de regels van het Unierecht.

De automatische verbeurte van de waarborgsom door de aanbestedende dienst, zonder inachtneming van de omstandigheden, was volgens het Hof eveneens onevenredig. Dit arrest bevestigt bijgevolg dat deelnemers aan een tijdelijke maatschap zich kunnen beroepen op de technische en financiële draagkracht van hun leden, maar dat de samenstelling van de maatschap in sommige gevallen aangepast mag worden, mits **de resterende deelnemers voldoen aan de gestelde eisen en dit proportioneel en in overeenstemming met de mededingingsregels gebeurt**.

Belangrijke Overwegingen van het Hof

Het evenredigheidsbeginsel vereist dat regels niet verder mogen gaan dan nodig is om het doel van eerlijke mededinging te waarborgen. In deze zaak oordeelde het Hof dat het Italiaanse verbod op wijzigingen in tijdelijke maatschappen te strikt was.

Het Hof benadrukte het belang van gelijke behandeling en transparantie in aanbestedingsprocedures. Hoewel bescherming van de integriteit van de procedure

noodzakelijk is, mogen regels niet onevenredig belastend zijn voor ondernemers, met name wanneer zij zich vrijwillig willen terugtrekken uit een maatschap.

Conclusie

Ondernemers die zodus overwegen deel te nemen aan een tijdelijke maatschap voor overheidsopdrachten, is het essentieel om duidelijke afspraken te maken over de interne verhoudingen tijdens de uitvoering van de opdracht. Dit omvat ook de verdeling van vergoedingen en andere financiële afspraken. Deze maatregelen kunnen vaak voorkomen dat leden voortijdig de maatschap verlaten. Dit neemt echter niet weg dat een dergelijk vertrek niet noodzakelijkerwijs leidt tot de onmogelijkheid om de inschrijving/opdracht voort te zetten.

Het arrest bevestigt de mogelijkheid om, binnen de grenzen van het Unierecht, wijzigingen aan te brengen in de samenstelling van een tijdelijke maatschap zonder dat dit automatisch leidt tot uitsluiting.

Het is daarom cruciaal om binnen de maatschap goed voorbereid te zijn op ieders rechten en plichten en mogelijke geschillen over de samenstelling en voortzetting ervan.

7. VERTOLKING DOOR DE RAAD VAN STATE OMTRENT DE HANTEERBARE CRITERIA ⁽¹²⁾

In zijn recent arrest nr. 259.964 van 31 mei 2024 oordeelde de Raad van State dat een aanbesteder wettig kon eisen dat elk van de deelgenoten van een combinatie bepaalde kwaliteitscertificaten dient voor te leggen om in aanmerking te komen voor kwalitatieve selectie. Een combinatie kan zich weliswaar beroepen op de draagkracht van één van diens deelgenoten, doch slechts in zoverre de entiteit op wiens draagkracht de combinatie zich beroept ook effectief de werkzaamheden zelf zal verrichten.

Inleiding

De regels inzake kwalitatieve selectie strekken ertoe om de geschiktheid van deelnemers aan een plaatsingsprocedure te waarborgen. Artikel 71, eerste lid, Overheidsopdrachtenwet maakt een onderscheid tussen drie ‘soorten’ kwalitatieve selectiecriteria, te weten:

1. De criteria inzake de geschiktheid van een kandidaat om de beroepsactiviteit uit te oefenen (13); en
2. De criteria inzake de economische en financiële draagkracht van de kandidaat; en
3. De criteria inzake de technische en beroepsbekwaamheid van de kandidaat.

Het betreft een **gesloten systeem**: enkel voorwaarden die pertinent zijn voor bovengenoemde criteria zijn toelaatbaar.(14)

De vraag stelt zich evenwel *wie* precies aan de kwalitatieve selectiecriteria dient te voldoen, in het geval een combinatie van ondernemingen inschrijft. Artikel 8 Overheidsopdrachtenwet heiligt immers het principe dat een inschrijver vrij is om zich naar eigen inzicht te organiseren. Ondernemingen kunnen inschrijven als een consortium (combinatie zonder rechtspersoonlijkheid) of zij kunnen gezamenlijk een rechtspersoon oprichten (vb. een SPV (15)).

Vraag is of elke deelgenoot in dit geval afzonderlijk moet voldoen aan alle kwalitatieve selectiecriteria, dan wel of het volstaat dat de deelgenoten samen aan alle vooropgestelde kwalitatieve selectiecriteria voldoen?

Het arrest van de Raad van State: relevante feiten

De stad Sint-Niklaas schreef een Belgische overheidsopdracht voor werken uit, met als voorwerp de renovatie van een kunstgrasvoetbalveld.

Het bestek vereiste onder *punt I.5 ‘Uitsluitingsgronden en kwalitatieve selectie’* dat de inschrijvers dienen te beschikken over een ‘bewijs van certificering’, met name “ISO9001 VCA”. Deze certificering wordt beschouwd als een kwalitatief selectie criterium inzake de technische en beroepsbekwaamheid van de ondernemer(16)

De verzoekende partij diende een offerte in als tijdelijke maatschap, waarbij één van beide deelgenoten over de vereiste certificaten beschikte. De verzoekende partij wordt echter niet geselecteerd, omdat één van de deelgenoten de gevraagde certificaten niet kan voorleggen.

De verzoekende partij voert voor de Raad van State aan dat het bestek geen bijzondere vereisten oplegde aan combinaties van ondernemers. Het bestek bepaalde evenmin dat alle deelnemers aan een combinatie individueel aan de selectievereisten zouden moeten voldoen. Enkel werd bepaald dat “*de inschrijver*” over het gevraagde certificaat moet beschikken.

De verzoekende partij meent dat het moet volstaan dat één van de deelgenoten van de combinatie over de vereiste certificaten beschikt.

De stad Sint-Niklaas brengt hier tegenin dat de vereiste dat alle deelgenoten over het gevraagde certificaat beschikken voortvloeit uit de eigenheid van de betrokken certificaten. Het gaat immers om attesten inzake kwaliteitsmanagement, waarmee wordt aangetoond dat de inschrijver een goed veiligheidsbeheersysteem bezit en onderhoudt. Door dergelijk attest inzake kwaliteitsmanagement te eisen inzake kwalitatieve selectie, beoogt de aanbesteder te verzekeren dat de opdrachtnemer, die actief zal zijn op het terrein, zélf over een kwalitatief veiligheidsbeheersysteem beschikt voor alle activiteiten.

Het oordeel van de Raad: een doelgebonden interpretatie

De Raad van State stelt in de eerste plaats vast dat tussen de deelgenoten is afgesproken dat elk recht heeft op de uitvoering van de helft van de werken. Beide deelgenoten zullen aldus in gelijke mate actief zijn op het terrein.

De Raad oordeelt dat de geviseerde certificaten betrekking hebben op de volledige onderneming van de inschrijver, en niet slechts op een specifiek onderdeel van de uit te voeren werken.⁽¹⁷⁾ De certificaten moeten immers garanderen dat de betrokken ondernemers aan bepaalde normen inzake kwaliteitsbewaking voldoen, doorheen alle bedrijfsactiviteiten.

Uit het voorgaande volgt dat, indien een combinatie van ondernemingen zich inschrijft voor een overheidsopdracht, de vereiste van de betrokken certificaten als kwalitatief selectie criterium geldt voor alle deelgenoten van de combinatie, afzonderlijk beschouwd. Anders oordelen zou niet stroken met de specifieke kenmerken van de bedoelde certificaten.

De Raad vervolgt dat een combinatie zich kan beroepen op de draagkracht van één van de deelgenoten, om te voldoen aan dit selectie criterium. In dat geval is dan wel vereist dat die deelnemer voldoet aan de selectievereisten die gelden voor het deel van de opdracht dat hij zelf zal uitvoeren.

Art. 73, §1, eerste lid KB Plaatsing bepaalt immers omtrent het bewijs van de technische en beroepsbekwaamheid:

“Overeenkomstig artikel 78 van de wet, kan een ondernemer zich eventueel en voor een welbepaalde opdracht beroepen op de draagkracht van andere entiteiten, ongeacht de juridische aard van zijn band met die entiteiten, met betrekking tot de in artikel 67

bedoelde criteria inzake economische en financiële draagkracht en de in artikelen 68 en 70 bedoelde criteria inzake technische bekwaamheid en beroepsbekwaamheid. Wat betreft de in artikel 68, § 4, 6°, bedoelde criteria inzake de studie- en beroepskwalificaties, of inzake de relevante beroepservaring, mogen de ondernemers zich evenwel slechts beroepen op de draagkracht van andere entiteiten wanneer laatstgenoemde de werken of diensten waarvoor die draagkracht vereist is, zal uitvoeren. Wanneer een ondernemer zich op de draagkracht van andere entiteiten wil beroepen, toont hij ten behoeve van de aanbestedende overheid aan dat hij zal kunnen beschikken over de nodige middelen, met name door overlegging van een verbintenis daartoe van deze andere entiteiten.”(18)

De conclusie is dan ook dat de verwerende partij wettig kon beslissen om de tijdelijke maatschap, bestaande uit de verzoekende partijen, niet te selecteren, op grond dat één van de vennoten niet beschikte over de vereiste certificaten.

En wat nu?

Deze rechtspraak lijkt een voortzetting van een tendens waarbij de Raad van State steeds restrictiever omgaat met het recht van inschrijvers om zich naar eigen inzicht te organiseren, en (desgevallend) beroep te doen op de draagkracht van een andere entiteit om te voldoen aan de kwalitatieve selectiecriteria.(19) Tegelijk leert de praktijk dat het leerstuk van de kwalitatieve selectie in recente tijden veel ‘slachtoffers’ maakt.(20)

Deze tendens zou kritisch kunnen worden bekeken vanuit economische en maatschappelijke ambities. Europese en Belgische regelgevers beogen immers de markt maximaal open te stellen, met name voor KMO’s.

8. RAAD VAN STATE EN DE GEVRAAGDE ERKENNING VAN DE MAATSCHAP

De Raad van State bevestigt: een erkenning in een ondercategorie is niet gelijk te stellen aan een erkenning in een hoofdcategorie

In een recent arrest⁽²¹⁾ ging de Raad van State in op het onderscheid tussen een erkenning in een hoofd- of ondercategorie, en het verbod om beide te cumuleren in de schoot van een tijdelijke maatschap, om te voldoen aan de vereiste klasse.

Inleiding

Bij de plaatsing van overheidsopdrachten en concessies voor **werken** moeten kandidaten / inschrijvers beschikken over een juiste erkenning overeenkomstig de Erkenningwet.⁽²²⁾

De erkenningen worden opgedeeld in **(onder)categorieën** volgens de aard van de werken (i.e. categorie D voor bouwwerken, en ondercategorie D1 voor alle ruwbouwwerken en onder kap brengen van gebouwen). Verder worden erkende aannemers opgedeeld in acht (8) **klassen**, aangeduid met een kencijfer, op basis van de omvang van de werken die zij mogen uitvoeren.

Eenmaal een erkenning in een bepaalde categorie of ondercategorie wordt verleend, mag de aanbesteder erop vertrouwen dat de aannemer afdoende technisch bekwaam is om de werken uit te voeren en dat het om een voldoende groot bedrijf gaat om de vooropgestelde opdracht aan te kunnen.

Arrest nr. 260.494 (13 augustus 2024) - relevante feiten

Het Instituut Voor Landbouw – en Visserijonderzoek (gekend onder de afkorting ‘ILVO’) schreef een overheidsopdracht voor werken uit, met als voorwerp ‘Realisatie nieuwbouw- pluimveestallen: ruwbouw en afwerking en technieken’.

Onder de titel ‘kwalitatieve selectiecriteria’ van het bestek werd opgenomen dat een passende erkenning vereist is in categorie D (bouwwerken), klasse 7 (mogelijks klasse 6, afhankelijk van het bedrag van de offerte).

Twee inschrijvers dienden een offerte in, waaronder de tijdelijke maatschap gevormd door de bv VANLOOT en de bv D.K. Bij de offerte wordt door deze inschrijver een overeenkomst voor een geïntegreerde tijdelijke maatschap gevoegd.

Op vlak van de kwalitatieve selectie stelt ILVO vast dat de tijdelijke maatschap niet het vereiste attest van erkenning kan voorleggen, doch dat dit geen reden vormt voor uitsluiting (niet-selectie). Immers wijst ILVO op artikel 11, §2 van de Erkenningwet, hetgeen als volgt bepaalt (eigen nadruk):

*“§ 2. De tijdelijke handelsvennootschappen waarvan ten minste twee deelgenoten erkend zijn in dezelfde klasse en categorie of ondercategorie of, overeenkomstig artikel 3, § 1, 2°, bewijzen aan de voorwaarden voor die erkenning te voldoen, **worden geacht de vereiste***

erkenning te bezitten voor de uitvoering van de in de onmiddellijk hogere klasse ingedeelde werken van die categorie of ondercategorie.

De bepalingen van het vorig lid vindt geen toepassing wanneer de deelgenoten van ¹[de tijdelijke handelsvennootschap]¹ slechts erkend zijn in de laagste klasse.”

Elk van de leden van de tijdelijke maatschap heeft een erkenning in klasse vijf (5). Uit de toepassing van bovengeciteerd artikel vloeit volgens ILVO voort dat de tijdelijke maatschap wordt geacht te beschikken over de onmiddellijk hogere klasse van die categorie of ondercategorie, met name klasse 6 hetgeen vereist was rekening houdend met het offertebedrag. Alle inschrijvers worden bijgevolg alsnog geselecteerd en de opdracht werd gegund aan de tijdelijke maatschap.

Tegen de selectie- en gunningsbeslissing stelt een niet-gegunde inschrijver een vordering tot schorsing bij uiterst dringende noodzakelijkheid in bij de Raad van State. In essentie werpt deze inschrijver op dat geen toepassing kan worden gemaakt van artikel 11, §2 van de Erkenningwet, omdat één van de deelgenoten van de tijdelijke maatschap niet beschikt over een erkenning in categorie D (bouwwerken), doch enkel over een erkenning in ondercategorie D1 (alle ruwbouwwerken en onder kap brengen van gebouwen). Een erkenning in een ondercategorie is volgens de verzoeker niet gelijk te stellen met een erkenning in categorie D. Bijgevolg is niet voldaan aan het selectie criterium dat in het bestek werd vooropgesteld en had de tijdelijke maatschap niet geselecteerd mogen worden, zodat de opdracht ook niet aan deze inschrijver mocht worden toegewezen.

De Raad volgt: een erkenning in een ondercategorie is niet gelijk te stellen aan een erkenning in een hoofdcategorie

De Raad treedt de verzoekende partij bij en oordeelt dat een erkenning in een categorie **niet** kan worden gelijkgesteld aan een erkenning in een ondercategorie.

De Raad hecht hier bijzondere aandacht aan artikel 1 van het ministerieel besluit van 27 september 1991 ‘tot nadere bepaling van de indeling van de werken volgens hun aard in categorieën en ondercategorieën met betrekking tot de erkenning van de aannemers’ (eigen nadruk):

*“Artikel 1. Worden in categorieën ondergebracht: de complexe opdrachten waarbij werken van verschillende aard worden uitgevoerd en welke de coördinatie vereisen van verschillende technieken in de bouwnijverheid, of **werken die niet het voorwerp uitmaken van een bepaalde ondercategorie.**”*

*Worden in ondercategorieën ondergebracht, **de werken van een bepaalde specialiteit die een deel vormen van de in categorieën ondergebrachte werken, wanneer ze afzonderlijk worden aanbesteed.**”*

Uit een tekstuele analyse leidt de Raad af dat categorieën en ondercategorieën een andere finaliteit hebben. In artikel 5, § 2, van het Erkennings-KB(23) is bepaald dat de erkenning in een categorie in beginsel geen erkenning met zich meebrengt in de daarbij horende ondercategorieën (eigen nadruk):

“Art. 5. §2. De erkenning in een categorie brengt geen erkenning in de daarbij behorende ondercategorieën met zich mede, behalve wat betreft:

- *de erkenning in de categorie B, die de erkenning in de ondercategorie B 1 met zich medebrengt;*
- *de erkenning in de categorie C, die de erkenning in de ondercategorie C 1 met zich medebrengt;*
- *de erkenning in de categorie D, die de erkenning in de ondercategorie D 1 met zich medebrengt, onverminderd de toepassing van de vestigingswetgeving;*
- *de erkenning in de categorie E, die de erkenning in de ondercategorie E 1 met zich medebrengt;*
- *de erkenning in de categorie F, die de erkenning in de ondercategorie F 2 met zich medebrengt;*
- *de erkenning in de categorie C, die de erkenning in de ondercategorie C 5 met zich medebrengt, met verlaging van drie klassen."*

ILVO maakte bijgevolg een verkeerde toepassing van artikel 11, §2 van de Erkenningwet, zodat de gekozen inschrijver niet in aanmerking kwam voor selectie. **De Raad schorst de tenuitvoerlegging van de gemotiveerde gunningsbeslissing.**

En wat nu?

Het besproken arrest vormt een verderzetting van eerdere rechtspraak van de Raad van State.

In het arrest *J. De Win bv*(24) had de Raad in de andere richting al geoordeeld dat een erkenning in een hoofdcategorie niet gelijk te stellen is aan een erkenning in een ondercategorie. Noch de regelgeving inzake de erkenning van aannemers van werken, noch de regelgeving inzake overheidsopdrachten, bieden de aanbesteder de mogelijkheid om een niet op de opdracht van toepassing zijnde erkenningscategorie toch van toepassing te maken. Het besproken arrest is in die mate dus niet wereldschokkend.

Toch moet worden vastgesteld dat het leerstuk van de erkenning van aannemers een uitermate complex geheel blijft, het aantal "slachtoffers" in recente rechtspraak in ogenschouw genomen.(25)

Bovendien lijkt een aanbesteder gedwongen om zich, ingevolge recente rechtspraak, op glad ijs te begeven.

Enerzijds is de vaststelling van de correcte categorie / klasse niet steeds een eenvoudige opgave. Een opdracht die werken bevat die kunnen worden gebracht onder verschillende (onder)categorieën, dient te worden gecategoriseerd volgens **de grootste relatieve waarde**. Zijn de delen ongeveer gelijk, dan mag de aanbesteder in het bestek meerdere (onder)categorieën vermelden. De inschrijvers dienen erkend te zijn in één van de voorgeschreven (onder)categorieën.(26)

Anderzijds is de regelgeving inzake de erkenning van aannemers **van openbare orde**.(27) Een besteksbepaling kan geen afbreuk doen aan de regelgeving inzake de erkenning van aannemers, noch kan deze worden omzeild. De vermelding in het bestek is slechts **precair en niet-bindend**. Het werkelijke voorwerp en de werkelijke omvang van de opdracht is beslissend.(28)

Van de aanbesteder wordt dan ook een hoge mate van precisie verwacht. ***(29)

9. IMPACT OP DE GEWENSTE VERZEKERINGSFORMULES

Gezamenlijke BA-verzekering op naam van de maatschap

In termen van risicobeheer is er (veel) toegevoegde waarde te halen uit een gezamenlijke aansprakelijkheidsverzekering, op naam en in het voordeel van alle vennoten van de TM.

Gezamenlijk optreden levert de partners mogelijk ook toegang tot oplossingen die individueel anders onbereikbaar blijven, zoals beroepsaansprakelijkheid, de opdracht vooralsnog afgewerkt krijgen of bepaalde vormen van garantie. Een deugdelijke en weloverwogen verzekering laat de vennoten de risico's van een opdracht op een andere manier inschatten. Het geeft hun meer kansen.”

Enkele tips:

- Voorzie onder de vennoten altijd afstand van verhaal vanwege de verzekeraar arbeidsongevallen.
- Gekruiste aansprakelijkheid onder de vennoten is in de BA-verzekering van de TM geen taboe, maar hoort beperkt te blijven tot enkel materiële schade en immateriële gevolgschade. Een goede werfverzekering neemt ook daar extra druk weg en objectiviseert de schade.
- De vennoten blijven hun eigen aansprakelijkheidsverzekering nodig hebben. Immers:
 - De TM is per definitie eindig. Op een gegeven ogenblik neemt de eigen verzekering van elke vennoot het residueel risico opnieuw over.
 - In geval van een catastrofe kan de eigen verzekering deze van de TM aanvullen.
 - Voor elk project onder TM kan in de eigen verzekering een sterk verlaagd tarief toegepast worden. Immers, de verzekering van de TM neemt de schade in eerste rang voor haar rekening, tot beloop van afgesproken, minimum verzekerde sommen.

Aparte verzekeringsdekking als maat?

Vaak zal een (kandidaat-)maat een verzekeringsovereenkomst in eigen naam hebben gesloten, en dus niet in de hoedanigheid van maat, dewelke ertoe strekt zijn vermogen te vrijwaren tegen alle schulden uit een vaststaande aansprakelijkheid.

Het verzekerd risico onder deze verzekeringsdekking betreft de schuld uit aansprakelijkheid in hoofde van de maat, waarbij dit risico door een verzekeraar werd beoordeeld op basis van activiteiten die men (op zichzelf) uitoefende, en aldus niet samen met haar maten in het kader van een maatschap, op het ogenblik dat deze verzekeringsovereenkomst werd gesloten.

De vraag stelt zich echter of een aansprakelijkheid in hoofde van een maat, die deze partij dus draagt in diens hoedanigheid van maat en die in het gedrang komt omdat een vennootschapsschuldeiser door stoot naar het privévermogen van deze maat o.b.v. een

verbintenis die in hoofde van de maatschap is ontstaan, nog onder het verzekerde risico valt van de BA-verzekering in eigen naam.

Het valt moeilijk te beargumenteren dat een verzekeraar in het kader van een verzekering burgerlijke aansprakelijkheid (in eigen naam) ook dekking moet verlenen voor een aansprakelijkheid die tot stand is gekomen ingevolge de deelneming in een maatschap, waarbij de deelneming desgevallend zelfs niet aan de verzekeraar gekend was op het ogenblik van de afsluiting van de verzekeringsovereenkomst en dus bij de beoordeling van het gedekte risico.

De kans is in dergelijk geval reëel dat een verzekeraar, zeker wanneer men geconfronteerd wordt met een ernstig schadegeval in hoofde van de verzekerde (in eigen naam) in diens hoedanigheid van maat, stelt geen dekking te kunnen verlenen onder de bestaande verzekeringspolis in eigen naam.

Het is aangewezen een (bijkomende) verzekering af te sluiten op naam van de maatschap, met als de verzekerden de maten, dewelke dan een specifieke dekking verleent voor de activiteit in de maatschap en waarin de risico's eigen aan deze maatschap in rekening kunnen worden gebracht. Men zou er ook voor kunnen opteren in de bestaande BA-verzekeringspolis (in eigen naam) een specifieke clause op te nemen om ervoor te zorgen dat tevens de aansprakelijkheid van de verzekerde in het kader van de deelname aan een maatschap, al dan niet onder bepaalde voorwaarden, gedekt is. Dit vereist evident de expliciete goedkeuring van de verzekeraar.(30)

Als aanbesteder doe je er dus ook goed aan dit verzekeringsaspect in uw bestekken op te nemen naast de verplichte voorlegging van het voorgenomen contract van maatschap.

10. CONTRACT VAN TIJDELIJKE MAATSCHAP⁽³¹⁾

De tijdelijke maatschap vervangt, na de inwerkingtreding van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen op 1 mei 2019, de tijdelijke handelsvennootschap. Dit model van contract van tijdelijke maatschap werd aangepast aan de nieuwe wetgeving.

TUSSEN DE VENNOOTSCHAPPEN:

(volledige identiteit),
met maatschappelijke zetel te
ingeschreven onder het ondernemingsnummer
geldig vertegenwoordigd door

EN

(volledige identiteit),
met maatschappelijke zetel te
ingeschreven onder het ondernemingsnummer
geldig vertegenwoordigd door

EN

(volledige identiteit),
met maatschappelijke zetel te
ingeschreven onder het ondernemingsnummer
geldig vertegenwoordigd door

hierna genoemd “de vennoten”

OVERWEGENDE:

(A) dat de vennoten besloten hebben om gezamenlijk gevolg te geven aan de
offerteaanvraag voor het project uitgaande van
..... en handelend over

(B) dat de vennoten overeengekomen zijn om een tijdelijke maatschap op te richten
overeenkomstig de bepalingen van het Wetboek van vennootschappen en
verenigingen en voorliggend contract.

WORDT HET VOLGENDE OVEREENGEKOMEN:

AFDELING 1 - NAAM - VOORWERP - ZETEL - DUUR

Artikel 1- Naam

De naam van de tijdelijke maatschap is

Artikel 2- Voorwerp

De tijdelijke maatschap heeft tot voorwerp de studie van het project, de indiening van een gemeenschappelijke offerte en de gezamenlijke uitvoering van de werken, de leveringen en dienstverleningen,

- met betrekking tot
.....
- volgens het lastenboek opgesteld door
.....
- voor rekening van, hierna de
“aanbesteder” genoemd,

evenals alle bijhorende en bijkomende bestellingen in verband met de hoofdbestelling die door de aanbesteder worden geplaatst en die door alle vennoten unaniem worden aanvaard.

Artikel 3- Zetel

De tijdelijke maatschap heeft haar zetel te

Artikel 4- Duur

- 4.1. De tijdelijke maatschap zal bestaan vanaf de ondertekening van voorliggend contract en wordt opgericht voor de duur die noodzakelijk is voor de verwezenlijking van haar voorwerp.
- 4.2. Haar gewone werkzaamheden zullen eindigen en de tijdelijke maatschap zal ontbonden worden wanneer:
 - de bestelling die het voorwerp vormt van dit contract, bij een concurrent wordt geplaatst;
 - de periode van de geldigheid van het aanbod zal afgelopen zijn, tenzij de vennoten er unaniem anders over beslissen;
 - alle wettige en contractuele verbintenissen van de tijdelijke maatschap en van elk der vennoten uitgevoerd zijn in het geval dat de bestelling aan de tijdelijke maatschap werd toevertrouwd.
- 4.3. De tijdelijke maatschap zal na de ontbinding blijven voortbestaan voor de uitvoering van de verplichtingen die tegenover derden en de aanbesteder of

tussen de vennoten nog bestaan, met inbegrip van de tienjarige aansprakelijkheid.

- 4.4. De tijdelijke maatschap wordt niet ontbonden door de ontbinding, het faillissement, het toepassen van maatregelen tot vrijwaring van de continuïteit, vrijwillige of gerechtelijke vereffening, herstructurering, fusie of splitsing van één der vennoten, op voorwaarde dat het aantal overblijvende vennoten niet lager komt te liggen dan twee.

AFDELING 2 - BESTUUR

Artikel 5- College van zaakvoerders

- 5.1. De tijdelijke maatschap wordt beheerd door een college van zaakvoerders, al dan niet vennoten. De zaakvoerders worden benoemd door de vennoten verenigd in vergadering; de vergadering van vennoten beslist bij unanimiteit van de aanwezige of vertegenwoordigde vennoten. De zaakvoerders hebben de hoedanigheid van lasthebber. Het voorzitterschap van het college van zaakvoerders wordt waargenomen de projectmanager.
- 5.2. Het college van zaakvoerders heeft de meest uitgebreide bevoegdheden om het voorwerp van de tijdelijke maatschap te verwezenlijken.
- 5.3. Het college van zaakvoerders komt samen telkens dit noodzakelijk is. Het wordt door de voorzitter uit eigen initiatief of op vraag van een zaakvoerder samengeroepen, ten minste 8 dagen op voorhand, tenzij in geval van behoorlijk gerechtvaardigde hoogdringendheid of indien de opeenvolgende vergaderingen op voorhand zijn vastgelegd. De agenda wordt voorafgaandelijk opgemaakt en de notulen worden opgemaakt en getekend na elke zitting.
- 5.4. Indien een zaakvoerder in de onmogelijkheid verkeert om aan een vergadering deel te nemen, kan hij zich door een andere zaakvoerder laten vertegenwoordigen. Elke zaakvoerder kan slechts één andere zaakvoerder vertegenwoordigen.
- 5.5. Het college van zaakvoerders kan geldig beraadslagen indien elke zaakvoerder aanwezig of vertegenwoordigd is. De beslissingen worden bij eenparigheid genomen en elke zaakvoerder beschikt over één stem.
- 5.6. Indien op een eerste vergadering van het college van zaakvoerders niet wordt voldaan aan de voorwaarden van aanwezigheid en indien zonder uitstel een beslissing moet worden genomen in het belang van de verwezenlijking van het voorwerp van de tijdelijke maatschap, dan kan het college van zaakvoerders een nieuwe vergadering bijeenroepen. De tweede vergadering van het college van zaakvoerders wordt ten spoedigste en ten vroegste na het verstrijken van 48u samengeroepen en kan geldig beslissen, ongeacht het aantal aanwezige of vertegenwoordigde zaakvoerders.

- 5.7. Alleen de vennoten zijn verbonden door de beslissingen van het college van zaakvoerders en zijn aansprakelijk voor de nakoming ervan. De zaakvoerders zijn door deze beslissingen niet verbonden.

Artikel 6- De projectmanager

- 6.1. De tijdelijke maatschap vertrouwt de verantwoordelijkheid van projectmanager toe aan
- 6.2. De projectmanager wordt belast met de uitvoering van de beslissingen van het college van zaakvoerders, met de relaties van de tijdelijke maatschap met de klant en derden en met het dagelijks bestuur van de tijdelijke maatschap. In het bijzonder draagt de tijdelijke maatschap hem de volgende taken op:
- de leiding van elke onderhandeling na de sluiting van huidig contract;
 - de commerciële en technische leiding van het project en in het bijzonder heel de organisatie en de technische coördinatie;
 - de opstelling en de coördinatie van een werkprogramma overeengekomen tussen de vennoten en de klant.
- 6.3. De projectmanager geeft aan het college van zaakvoerders regelmatig rekenschap van zijn beheer. In geval van tekortkoming door de projectmanager heeft het college van zaakvoerders het recht om, bij unanieme beslissing van de niet in gebreke blijvende zaakvoerders, een andere projectmanager aanwijzen.
- 6.4. De vennoten mogen ter plaatse bij de projectmanager kennisnemen van alle documenten van de tijdelijke maatschap.
- 6.5. De projectmanager zal een vergoeding ontvangen van % van het totale bedrag van het project. Van dit bedrag zijn alle belastingen en taksen uitgesloten, alsook alle bijkomende kosten die gepaard gaan met de levering van goederen en de prestatie van diensten. De projectmanager is gerechtigd om deze vergoeding in te houden ter gelegenheid van en in verhouding tot elke betaling door de klant.

Artikel 7- Briefwisseling

- 7.1. Alle documenten uitgaande van de tijdelijke maatschap vermelden de volledige identiteit van de vennoten.
- 7.2. Voor elke nieuwe verbintenis van de tijdelijke maatschap worden de documenten getekend door alle zaakvoerders, behoudens volmacht gegeven aan de projectmanager door het college van zaakvoerders. De documenten betreffende de uitvoering van reeds aangegane verbintenissen, evenals betreffende het dagelijks bestuur worden geldig ondertekend door de projectmanager.
- 7.3. De vennoten ontvangen kopie van alle belangrijke documenten die aan de tijdelijke maatschap zijn gericht of die van haar uitgaan, in de mate waarin deze documenten de vennoten betreffen.

AFDELING 3 - AANDEEL EN PRESTATIES VAN VENNOTEN EN ONDERAANNEMERS

Artikel 8- Aandeel van de vennoten

- 8.1. Het aandeel van elke vennoot in de realisatie van het voorwerp van de tijdelijke maatschap zal bepaald worden in functie van de verhouding van zijn eigen prijs tot de globale basisprijs, zoals deze bepaald zijn door het college van zaakvoerders overeenkomstig artikel 11.
- 8.2. Geen enkele vennoot mag, zonder het akkoord van de andere vennoten, alle of een deel van zijn rechten en verplichtingen op grond van voorliggend contract overdragen.

Artikel 9- Prestaties van de vennoten

- 9.1. Elke vennoot brengt zijn activiteit in voor de verwezenlijking van het voorwerp van de tijdelijke maatschap, volgens taakverdeling zoals opgenomen in bijlage 1 van voorliggend contract.
- 9.2. Elke vennoot zal in overleg met de projectmanager een voorafgaande studie uitvoeren van zijn bijdrage tot het project.

Artikel 10- Onderaanneming

- 10.1. Ieder van de vennoten heeft het recht om op eigen verantwoordelijkheid bepaalde werken, leveringen of prestaties die hij dient te leveren in het kader van het project, in onderaanneming te geven, voor zover dit wordt toegestaan door de aanbesteder in de opdrachtdocumenten, en de voorgestelde onderaannemer ook aanvaard wordt door de aanbesteder.

10.2. De hoofdaannemer zal de in het bestek opgelegde verzekeringen ook in zijn overeenkomst met de onderaannemer als verplichting opleggen

10.3. Jeder vennoot zal uitsluitend in zijn naam en voor zijn rekening de sluiting van onderaannemingsovereenkomsten onderhandelen, alsook de aankoop van materialen en de aanwerving van personeel, indien dit noodzakelijk is voor de uitvoering van zijn bijdrage in het project.

AFDELING 4 - OFFERTES

Artikel 11- Prijsbepaling

11.1. Voor het gedeelte van de werken, leveringen en prestaties waarvoor hij instaat, zal ieder vennoot een voorstel van prijs overhandigen aan de projectmanager overeenkomstig de voorwaarden van het bestek. Deze prijs bevat zijn winst en een provisie die zijn eigen risico dekt.

Elke vennoot zal de prijs van zijn offerte vaststellen in overleg met het college van zaakvoerders.

De som van de prijzen van elke vennoot vormt de globale basisprijs van de offerte.

11.2. Het college van zaakvoerders bepaalt de toeslagen op deze globale basisprijs uit hoofde van:

- de gezamenlijke verzekeringen;
- de vergoeding van de projectmanager;
- de garanties en de borgstellingen;
- onvoorziene omstandigheden.

11.3. De globale basisprijs, verhoogd met deze toeslagen, vormt de offerteprijs.

Artikel 12- Voorlegging, onderhandelingen en sluiting van het contract

12.1. De projectmanager zal de individuele offertes verzamelen die hem door de vennoten worden overhandigd. Hij zal ze samenbrengen in een volledige offerte die op een nauwkeurige manier de werken, leveringen en diensten weergeeft die door elk van de vennoten zullen worden verstrekt. De offerte die op deze manier wordt opgesteld, zal aan het college van zaakvoerders worden voorgelegd die deze op unanieme wijze zal moeten goedkeuren. Deze offerte zal door alle vennoten worden getekend en vervolgens door de projectmanager aan de klant worden overgemaakt.

12.2. Elke vennoot heeft het recht om aan de onderhandelingen met de klant deel te nemen betreffende de werken, leveringen en diensten die hem toekomen.

12.3. Op het einde van de onderhandelingen zal de projectmanager de voorstellen moeten voorleggen aan het college van zaakvoerders die deze op unanieme wijze zal moeten goedkeuren.

12.4. De projectmanager sluit het contract met de klant in naam en voor rekening van de tijdelijke maatschap.

Artikel 13- Kosten van de offerte

13.1. Elke vennoot zal zelf de kosten dragen die hij voor de indiening van de offerte heeft gemaakt.

13.2. Alleen de uitgaven die door het college van zaakvoerders werden goedgekeurd, zullen geacht worden door de tijdelijke maatschap te zijn gedaan. Zij zullen worden verdeeld onder de vennoten in verhouding tot hun aandeel in het project.

AFDELING 5 - REKENINGEN VAN DE TIJDELIJKE MAATSCHAP

Artikel 14- Bankrekening

14.1. De beschikbare fondsen van de tijdelijke maatschap, alsook de betaalde bedragen aan de tijdelijke maatschap worden gestort op een bankrekening geopend op haar naam. De klant zal worden verwittigd dat hij zich slechts geldig kan bevrijden door op deze rekening te betalen.

14.2. Het college van zaakvoerders geeft aan de projectmanager een mandaat om deze rekening te openen en te beheren. De projectmanager zal een speciale boekhouding bijhouden van de verrichtingen op deze rekening.

14.3. De door de tijdelijke maatschap te verrichten betalingen, ofwel aan de vennoten, ofwel aan derden, zal door middel van deze rekening gebeuren.

14.4. Indien de beschikbare fondsen van de tijdelijke maatschap ontoereikend worden om de gezamenlijke kosten te betalen, zal elke vennoot op die rekening, ten titel van voorschot, een bedrag storten dat door het college van zaakvoerders wordt vastgesteld in verhouding tot zijn aandeel.

14.5. De vennoten verklaren dat ze alle schuldvorderingen die ze ten aanzien van elkaar kunnen hebben op grond van voorliggend contract – in het bijzonder de schuldvorderingen tussen de vennoten betreffende de tussen hen te verdelen bedragen op de bankrekening van de tijdelijke maatschap – en alle sommen die worden aangewend voor gemeenschappelijke lasten, als waarborg zullen aanwenden voor gezamenlijk gegeven garanties of voor gezamenlijk aangegane verplichtingen. Als gevolg van deze waarborg, zullen de bovenvermelde sommen slechts door de vennoten kunnen worden verkregen op voorwaarde dat de tijdelijke maatschap al haar verplichtingen is nagekomen en dat de vennoten al hun verplichtingen ten aanzien van de andere vennoten hebben vervuld. De vennoten aanvaarden dat deze waarborg het voorwerp zal uitmaken van een authentieke akte waarvan de kosten gezamenlijk gedragen worden.

Artikel 15- Gemeenschappelijke uitgaven

- 15.1. De gemeenschappelijke uitgaven, alsook de gemeenschappelijke verzekeringen zijn ten laste van de tijdelijke maatschap vanaf het ogenblik dat zij door het college van zaakvoerders werden goedgekeurd.
- 15.2. Behoudens indien het college van zaakvoerders hiervan afwijkt, zal elke vennoot in verhouding tot zijn aandeel bijdragen in de gemeenschappelijke kosten.

Artikel 16- Facturatie

Elke vennoot zal in naam van de tijdelijke maatschap zijn prestaties factureren aan de projectmanager. De projectmanager zal de klant factureren in naam en voor rekening van de tijdelijke maatschap.

Artikel 17- Verdeling

- 17.1. De betalingen door de klant worden door de projectmanager verdeeld van zodra ze worden ontvangen.
- 17.2. De betalingen zijn in eerste instantie bestemd voor de dekking van de gemeenschappelijke kosten en voor de betaling van vergoeding van de projectmanager overeenkomstig artikel 6.5. Vervolgens worden zij binnen de kortst mogelijke tijd door de projectmanager verdeeld tussen de vennoten in verhouding tot het bedrag van hun nog openstaande facturen, ten titel van voorschot en zonder dat de betaling als definitief verworven mag worden beschouwd.

Artikel 18- Resultaten en ontbinding

- 18.1. Op het einde van het project maakt de projectmanager de balans op van de tijdelijke maatschap en onderwerpt hij ze aan de beslissing van de vennoten verenigd in vergadering.
- 18.2. De balans vermeldt:
- op het actief het totaal van de bedragen die de projectmanager in het kader van de realisatie van het voorwerp van de tijdelijke maatschap heeft ontvangen;
 - op het passief de gemeenschappelijke uitgaven en het totaal van de bedragen die aan de vennoten in het kader van hun aandeel in de tijdelijke maatschap verschuldigd zijn.
- 18.3. De balans zal een positief of een negatief saldo vermelden, dat de winst of het verlies van de tijdelijke maatschap zal uitmaken. Het positieve of negatieve saldo zal onder de vennoten verdeeld worden in verhouding tot hun aandeel in de tijdelijke maatschap.

- 18.4. Na verdeling van de resultaten beslist de vergadering van de vennoten bij eenparigheid van stemmen over de ontbinding van de tijdelijke maatschap.
- 18.5. Wanneer om welke reden dan ook, de tijdelijke maatschap niet kan worden ontbonden, dan zal de eindafrekening tussen de vennoten worden opgesteld zodanig dat de volgende uitgaven maximaal gedekt worden:
- eerst en vooral de gemeenschappelijke uitgaven en de vergoeding van de project manager zoals bepaald in artikel 6.5, ten belope van % van het totaalbedrag van de betalingen. Dit percentage kan eventueel worden aangepast door het college van zaakvoerders;
 - daarna de reeds gedane kosten door de vennoten;
 - het eventuele saldo zal tussen de vennoten verdeeld worden in verhouding tot hun aandeel.

AFDELING 6 - AANSPRAKELIJKHEID EN VERZEKERINGEN

Artikel 19- Aansprakelijkheid

19.1. Contractuele aansprakelijkheid tegenover de klant en derden

De vennoten zijn hoofdelijk aansprakelijk tegenover de klant en tegenover derden waarmee de tijdelijke maatschap heeft gecontracteerd.

19.2. Extracontractuele aansprakelijkheid voor aangerichte schade

Iedere vennoot zal gehouden zijn de (extracontractuele) schade aan goederen of personen te vergoeden die zijn eigen optreden of dat van zijn aangestelden heeft veroorzaakt tijdens en door de uitvoering van het project. De andere vennoten zullen hierbij beschouwd worden als derden.

Elke vennoot verbindt zich ertoe de andere vennoten te vrijwaren voor alle vorderingen van derden die gebaseerd zijn op of verband houden met zijn fout of die van zijn aangestelden.

19.3. Aansprakelijkheid van de vennoten onderling

Elke vennoot blijft tegenover de anderen volledig verantwoordelijk voor de werken, leveringen en diensten die hij dient te verrichten in uitvoering van het project, evenals voor de werken, leveringen en diensten van zijn onderaannemers. Het risico van de levering blijft ten laste van elke vennoot tot zijn overdracht aan de klant.

Iedere vennoot zal dus voor wat zijn aandeel betreft, alleen moeten instaan voor zijn vergissingen, gebreken, ontbrekende gedeelten, gebrekkige werking, ontoereikend rendement en, in het algemeen, elke tekortkoming aan zijn contractuele verplichtingen, en die aan hem persoonlijk of aan zijn onderaannemers te wijten zijn.

19.4. *Bevrijdende omstandigheden*

Als bevrijdende omstandigheden gelden: arbeidsconflicten bij een vennoot of bij een onderaannemer, en alle overige omstandigheden, zoals brand, mobilisatie, inbeslagneming, embargo, verbod op deviezenoverdracht, opstand, tekort aan vervoermiddelen, algemene schaarste aan grondstoffen, beperkingen in het energieverbruik, indien deze omstandigheden zich buiten de wil van de vennoten voordoen na de totstandkoming van het contract en de uitvoering daarvan verhinderen. De vennoot die zich op de bovenvermelde omstandigheden beroept, moet de andere vennoten van het intreden alsook van het aflopen daarvan onmiddellijk schriftelijk in kennis stellen.

De bevrijdende omstandigheid die door één van de vennoten wordt ingeroepen om vertraging in de uitvoering of om het even welk gebrek in de uitvoering van zijn verplichtingen te rechtvaardigen, zal aan de andere vennoten slechts kunnen worden tegengeworpen indien zij als dusdanig door de klant werd aanvaard. Als de klant de bevrijdende omstandigheid die door een vennoot wordt ingeroepen, weigert te aanvaarden, zal deze ertoe gehouden zijn om alleen de volledige herstelmaatregelen te dragen die van de tijdelijke maatschap worden geëist.

19.5. *Voorlopige maatregelen*

Wanneer de vennoten niet tot een akkoord komen omtrent de aansprakelijkheidsverdeling tussen de vennoten onderling en zij beroep doen op een arbitrage, dan zullen de gevolgen van deze aansprakelijkheid in afwachting van de arbitragebeslissing worden verdeeld tussen de vennoten in verhouding tot hun aandeel in de tijdelijke maatschap.

Artikel 20- Tekortkoming van een vennoot

- 20.1. Indien een vennoot zijn verbintenissen niet nakomt, dan hebben de andere vennoten het recht om zich in de plaats te stellen van de in gebreke blijvende vennoot, op voorwaarde dat het college van zaakvoerders hiertoe unaniem heeft beslist en de in gebreke blijvende vennoot vooraf in gebreke stelt. De zaakvoerder die werd benoemd op voordracht van de in gebreke blijvende vennoot neemt niet deel aan de beraadslaging.
- 20.2. De in gebreke blijvende vennoot beschikt over vijf kalenderdagen om zich te verzetten tegen de uitsluiting. Het verzet dient te gebeuren bij aangetekende brief, met vermelding van de motieven voor het verzet en van de maatregelen die de vennoot eventueel voorstelt om zijn tekortkomingen te verhelpen.
- 20.3. Indien het college van zaakvoerders bij zijn beslissing blijft en indien de in gebreke blijvende vennoot zijn verzet niet opgeeft, dan zal hij de betwisting voor het arbitragecollege brengen overeenkomstig artikel 22 en dit binnen de 15 kalenderdagen op straffe van verval, waarbij hij de provisionele procedurekosten op zich neemt. Deze procedure schort de uitvoering van de betwiste beslissing niet op.

- 20.4. Indien het college van zaakvoerders of het arbitragecollege beslist om de in gebreke blijvende vennoot toe te laten zijn verbintenissen verder uit te voeren, dan zullen alle werkzaamheden die tijdens de procedure tot stand kwamen, tegenwerpelijk zijn aan de betrokken vennoot. Ze zullen worden geacht te zijn vervuld voor zijn rekening, in zijn voordeel en op zijn kosten en risico, tenzij de betrokken vennoot kan bewijzen dat er fouten zijn gebeurd die hem nadeel hebben berokkend. Er zal een afrekening plaatsvinden tussen de vennoten voor deze periode.
- 20.5. Indien de uitsluiting van de in gebreke blijvende vennoot definitief is, dan zal het college van zaakvoerders één of meer vennoten of onderaannemers aanduiden die belast zullen worden met het volbrengen van het aandeel van de uitgesloten vennoot voor rekening van de andere vennoten.
- 20.6. De projectmanager zal een staat opmaken van de door de uitgesloten vennoot verwezenlijkte werkzaamheden. De uitgesloten vennoot zal per aangetekend schrijven uitgenodigd worden om hieraan op tegensprekelijke wijze deel te nemen en dat tenminste 6 dagen vóór de datum waarop de staat zal worden opgemaakt. Bij afwezigheid van de uitgesloten vennoot, zal de staat in zijn afwezigheid worden vastgesteld en kan deze aan hem worden tegengeworpen.
- 20.7. De uitgesloten vennoot stelt alle studies, plannen, berekeningsnota's, engineeringswerken die hij verwezenlijkt heeft met het oog op de uitvoering van zijn aandeel in het project integraal ter beschikking van de andere vennoten. Als gevolg van de uitsluiting is het eigendomsrecht van deze documenten van rechtswege overgedragen aan de andere vennoten.
- 20.8. De uitgesloten vennoot stelt al zijn materiaal dat dient voor de uitvoering van het project ter beschikking van de andere vennoten en dit ongeacht of het zich bevindt op de werf, op weg ernaartoe, in productie is of klaar staat om naar de werf te worden vervoerd. Hij draagt hen de eigendom over van alle materialen met de werf als bestemming. De uitgesloten vennoot zal bovendien aan de andere vennoten al zijn rechten en verplichtingen overdragen die voortkomen uit de contracten die hij heeft gesloten met leveranciers of onderaannemers met het oog op de uitvoering van het project, met de last voor de andere vennoten om deze contracten verder te zetten op de datum van de overname en zonder aansprakelijkheid voor de periode vóór de overname.
- 20.9. De financiële gevolgen die voortkomen uit de uitvoering door de andere vennoten of door derden van het aandeel in het project dat diende te worden uitgevoerd door de uitgesloten vennoot zullen alleen door hem gedragen worden, zonder afbreuk te doen aan de schadevergoeding die hij de andere vennoten verschuldigd is ter vergoeding van de schade dat hij hen heeft berokkend door zijn tekortkoming.
- 20.10. Elke som die nog moet betaald worden door de klant op het moment dat het in gebreke blijven is vastgesteld of elke som die op dat moment nog tussen de vennoten moet verdeeld worden, zal van rechtswege toebedeeld worden aan de andere vennoten. Het aandeel van deze bedragen die aan uitgesloten vennoot toekomen, zullen op het krediet van zijn rekening gebracht worden.

20.11. Op het einde van het project zal er een afrekening worden gemaakt tussen de in gebreke blijvende vennoot en de andere vennoten. Er zal van rechtswege schuldvergelijking plaatsvinden tussen de vaststaande en opeisbare schulden van de andere vennoten tegenover uitgesloten vennoot en de schuldvorderingen van de andere vennoten op de uitgesloten vennoot uit hoofde van de schade die hij hen heeft berokkend door zijn tekortkoming. De afrekening wordt als volgt gemaakt:

- (i) Op het debet van de rekening van de uitgesloten vennoot zullen alle bedragen worden vermeld die hij verschuldigd is ten titel van schadevergoeding, evenals de kosten van alle werken die verwezenlijkt werden voor zijn rekening, daarin begrepen de werken die werden verwezenlijkt om te verhelpen aan de vastgestelde gebreken en in het algemeen alle uitgaven veroorzaakt door het verderzetten van het aandeel van de uitgesloten vennoot, zoals onder meer financiële kosten en verplichtingen veroorzaakt door de overname van de contracten met onderaannemers en leveranciers.
- (ii) Op het credit van de rekening van de uitgesloten vennoot zullen alle bedragen worden vermeld die aan hem toekomen voor de werken, leveringen en prestaties die werden gerealiseerd vóór de vaststelling van de staat voorzien in artikel 20.6, evenals de aankoopprijs van de studies, de plannen en de materialen die hij aan de andere vennoten heeft overgedragen of de huurprijs van de materialen die hij hen ter beschikking heeft gesteld.

20.12. De uitgesloten vennoot houdt op te zetelen in het college van zaakvoerders vanaf het ogenblik dat de uitsluiting definitief is.

20.13. In geval van faillissement van een vennoot, zal de schade die daaruit voor de tijdelijke maatschap voortvloeit door de andere vennoten gedragen worden in verhouding tot hun aandeel. De andere vennoten hebben het recht om verhaal uit te oefenen op de vennoot die in gebreke is gebleven.

20.14. De rechtsoptvolgers en de schuldeisers van een in gebreke blijvende vennoot kunnen geen aanspraken laten gelden op het vermogen van de tijdelijke maatschap. Zij beschikken niet over het recht zegels te laten leggen op de goederen of waarden van de tijdelijke maatschap, de opstelling van een inventaris te bevelen, de verdeling of de vereffening te eisen of verzet of bewarend beslag uit te lokken. Daarenboven zullen ze met betrekking tot de materialen bedoeld in artikel 20.8 geen enkele vordering of uitvoeringsmaatregel kunnen laten uitvoeren die het verloop van de werken kan verhinderen of de rechten van de andere vennoten kan schenden.

Artikel 21- Verzekeringen

21.1. Elke vennoot zal zijn burgerrechtelijke aansprakelijkheid in het kader van de verwezenlijking van het voorwerp van de tijdelijke maatschap laten verzekeren in overeenstemming met de wettelijke verplichte verzekeringen betreffende de tienjarige aansprakelijkheid

21.2. Door de projectmanager zal de verzekeringsplicht ook voor de maatschap afgesloten worden met dezelfde verplichte dekking

21.3. Indien het college van zaakvoerders beslist dat een verzekering alle bouwplaats risico's moet worden gesloten door de tijdelijke maatschap, dan zal het de opdracht geven aan de projectmanager om deze te onderschrijven in naam en voor rekening van de tijdelijke maatschap.

21.4. Elke vennoot heeft de mogelijkheid om op zijn kosten een bijkomende verzekering te sluiten.

AFDELING 7 - ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 22- Geheimhouding

22.1. De vennoten verbinden zich ertoe om geen vertrouwelijke informatie te verspreiden die zij van de andere vennoten verkrijgen in het kader van de uitvoering van huidig contract. Met name zullen zij de plannen en documenten die zij ontvangen enkel mogen gebruiken voor de uitvoering van huidige contractuele verbintenissen.

22.2. De vennoten zullen aan hun onderaannemers dezelfde verplichting van geheimhouding opleggen en de documenten die hen worden meegedeeld, zullen enkel mogen worden gebruikt voor de uitvoering van het voorliggend project. Alle rechten verbonden aan de meegedeelde plannen en documenten zullen eigendom blijven van de auteur ervan.

Artikel 23- Intellectuele eigendomsrechten

23.1. Elke vennoot behoudt de exclusieve eigendom van de intellectuele eigendomsrechten (octrooien, auteursrechten, merken,) die de vennoot op dit moment in eigendom heeft of na ondertekening van huidig contract zelfstandig verwerft. Het gebruik van deze rechten door andere vennoten is niet toegestaan, tenzij dit noodzakelijk is voor de uitvoering van dit contract, in welk geval het gebruik strikt beperkt blijft tot de uitvoering van voorliggend contract.

23.2. Wanneer de uitvoering van dit contract leidt tot de creatie van ideeën of goederen die mogelijk beschermd worden door intellectuele eigendomsrechten, worden deze rechten onder de vennoten verdeeld in overeenstemming met hun aandeel in de tijdelijke maatschap.

Artikel 24- Toepasselijk recht en arbitrage

Op dit contract is het Belgische recht van toepassing. Alle betwistingen worden gevoerd in het Nederlands

Elk geschil betreffende de geldigheid, de interpretatie of de uitvoering van huidig contract zal beslecht worden overeenkomstig het [Arbitragereglement van het Belgisch centrum voor arbitrage en mediatie](#) (CEPANI) door een of meer arbiters die conform dit reglement zijn benoemd.

Bij ontstentenis zijn enkel de Rechtbanken van het Arrondissement..... bevoegd

Opgemaakt te op

BIBLIOGRAFIE

1. Benoit Samyn Monard Law in IJB 7/12/21) “De maatschap leven en laten leven”
2. artikel III.49 van het Wetboek Economisch Recht
3. Commissie voor Justitie van woensdag 18 september 2019 <https://www.dekamer.be/doc/CCRI/pdf/55/ic012.pdf>
4. Racine Advocaten “Oprichting van een tijdelijke maatschap: wanneer dient uw KBO-inschrijving in orde te zijn?” 01-01-2020
5. Schoups Advocaten Aerikel van Joost van Riel 30/9/2019
6. Advocatenbureau Van Cauter maart 2019
7. CMS Virginie Dor en Flore Verhoeven “implicatie en praktijkwijzigingen bij overheidsopdrachten”
8. Nota Koning Bouwdewijnstichting
9. Richtlijnen Vlaanderen sociaal woonbeleid
10. Visie op de erkenning in in bouwkronek Marie-Alice Vroman en Eline Vercauteren Ondernemingsrechtbank Antwerpen, afdeling Antwerpen (14de kamer) 27 juni 2024, TBO 2024, afl. 1, 51Vennootschapsrecht 09 mei 2025
11. Magali Van Lerberghe voor Ockier & Partners Advocaten “Tijdelijke maatschappen in overheidsopdrachten onder invloed van recente rechtspraak van het Hof van Justitie” 20/11/24
12. Gitte Laenen en Benjamin Gorrebeeck Commentaar in GD&A Advocaten)
13. Er kan gedacht worden aan de vereiste dat kandidaten ingeschreven zijn in een beroeps- of handelsregister (art. 66, eerste lid KB Plaatsing)(zie bijlage 10 bij het KB Plaatsing, waarin de beroeps- of handelsregisters voor de EU-Lidstaten worden opgesomd, i.e. het bewijs van inschrijving bij de Orde van Architecten, of de Orde van Advocaten), of de vereiste dat kandidaten bewijs van lidmaatschap afleveren van een bepaalde organisatie, of de vereiste dat de kandidaat over een bepaalde vergunning beschikt (i.e. de vergunning om bewakingsdiensten uit te voeren).
14. Art. 71, tweede lid Overheidsopdrachtenwet.
15. *Special purpose vehicle*; een vennootschap die door de deelgenoten of de moedervennootschap wordt opgericht met als doel deel te nemen aan een specifiek project (i.e. een PPS-project).
16. Art. 68, §4, 6° KB Plaatsing.
17. Hiermee bevestigt de Raad zijn eerder oordeel in het arrest *Labonorm* (RvS 15 juli 2010, nr. 206.645, nv Labonorm, overw. 8.2).
18. Art. 73, §1, eerste lid KB 18 april 2017 plaatsing overheidsopdrachten in de klassieke sectoren, BS 9 mei 2017.
19. Zie o.a. RvS 14 mei 2024, nr. 259.724, bv Afbraakwerken Van Kempen e.a.; RvS 19 juli 2024, nr. 260.450, bv Alliance Security.
20. B. SCHUTYSER, “De rechtspraak van het Hof van Justitie en de Raad van State inzake de gunning van overheidsopdrachten en concessies (2022-2023): een overzicht”, *T. Gem.* 2024, afl. 5, 70; P. TEERLINCK e.a., *Compendium Overheidsopdrachtenrecht*, Antwerpen – Gent – Cambridge, Larcier – Intersentia, 2024, 133 e.v.; B. SCHUTYSER, “Uitsluiting en selectie” in B. SCHUTYSER (ed.), *De aanbesteding van overheidsopdrachten en concessies*, Mechelen, Wolters Kluwer 2023, 1025 e.v.

21. RvS 13 augustus 2024, nr. 260.494, bv Van De Walle Industrial Building Contractor.
22. Wet van 20 maart 1991 houdende regeling van de erkenning van aannemers van werken, BS 6 april 1991
23. KB van 26 september 1991 tot vaststelling van bepaalde toepassingsmaatregelen van de wet van 20 maart 1991 houdende regeling van de erkenning van aannemers van werken, BS 18 oktober 1991.
24. RvS 15 juli 2021, nr. 251.278, bv J. De Win.
25. Zie o.a. RvS 13 augustus 2024, nr. 260.494, bv Van De Walle Industrial Building Contractor; RvS 25 januari 2024, nr. 258.578, De Ruyck;
26. Art. 5, §7, lid 2 Erkennings-KB.
27. L. WESTHOVENS, “de erkenning van aannemers” in *Zakboekje overheidsopdrachten. Klassieke sectoren*, Wolters Kluwer Belgium, Mechelen 2024, 605.
28. Zie o.a. RvS 16 januari 2018, nr. 240.460, NV Atab.
29. Gitte Laenen en Benjamin Gorrebeeck Commentaar in GD&A Advocaten)
30. Bricks advocaten 19/1/23 “De maatschap onder de loep’
31. Modelcontract voorgesteld door AGORIA en aangepast voor de verzekeringsplicht